

Stellingen over het wintermelkvraagstuk

door
Ir H. Dijkstra

1. In steeds grotere delen van het land ontstaat er in de winter een tekort aan consumptie-melk. Dit tekort kan worden opgevangen door aanvoer van melk van buiten de tekort-gebieden en door een hogere produktie in de winter in de tekort-gebieden. In feite geschieden beide, hoewel de indruk bestaat, dat de aanvoer van melk de grootste betekenis heeft.
2. De aanvoer van melk gaat gepaard met aanvoerkosten en waarschijnlijk met een daling van de kwaliteit van de melk. Bovendien ontstaat er bij de leverende zuivelbedrijven een overcapaciteit, die niet rendabel kan worden gemaakt.
3. Het onder 2 genoemde maakt de verschillen in bezetting in de zomer en de winter van de zuivelfabrieken groter. De leveringen van melk aan centrale coöperaties voor b.v. condens-verwerking maken deze verschillen in vele gevallen de laatste jaren toch reeds groot.
4. De ongelijke bezetting van het verwerkingsapparaat op de zuivelfabrieken in de zomer en de winter maakt de kosten van verwerking groter. De vraag is dan ook reeds herhaaldelijk gesteld, of het niet mogelijk zou zijn de aanvoer van melk gelijkmatiger te doen geschieden door de produktie van de melk in de winter te verhogen. Dat dit mogelijk is bewijst Engeland, waar de produktie van de melk in de winter ongeveer even hoog is als de produktie in de zomer.
5. Verhoging van de wintermelkproduktie heeft echter konsekwenties, die in de huidige tijdsomstandigheden van belang zijn.
 - a. De totale melkproduktie stijgt niet onaanzienlijk.
 - b. De gemiddelde melkprijs stijgt slechts in geringe mate.
 - c. De kostprijs van de melk wordt hoger.
 - d. De bedrijven krijgen behoefte aan meer arbeid.
 - e. Het inkomen van de boer blijft op hetzelfde peil.
6. Dat het inkomen van de boer op hetzelfde peil blijft, wordt ongetwijfeld veroorzaakt door het feit, dat de melkprijs bij een hogere melkproduktie in de winter slechts in geringe mate blijkt te stijgen. Dit ondanks de hogere prijs van de wintermelk. De kostprijs heeft de neiging meer te stijgen.

7. De melkprijs in de verschillende perioden van het jaar komt tot stand onder direkte invloed van de zuivelwaarde die de melk in deze perioden heeft. Gegeven deze zuivelwaarde is het niet mogelijk de gemiddelde melkprijs over het gehele jaar te verhogen door de prijs van de melk in de winter te verhogen. Deze verhoging moet immers van de prijs van de zomermelk worden afgenomen.

8. Uit het onder 7 gestelde vloeit voort, dat het bij een gegeven zuivelwaarde van de melk niet mogelijk is, door de prijszetting de rentabiliteit van het wintermelken te vergroten. Naast een hogere prijs van de melk in de winter is hiervoor nodig een hogere gemiddelde prijs over het hele jaar, daar door het wintermelken de kostprijs van de melk stijgt.

9. Onder de huidige omstandigheden heeft verhoging van de wintermelkproduktie nadelige effecten. Deze zijn:

- a. De totale melkproduktie wordt groter, terwijl een inkrimping van de melkproduktie eerder wenselijk zou zijn.
- b. De kostprijs van de melk stijgt, terwijl het thans in de eerste plaats dringend nodig is naar een verlaging van de kostprijs te streven.
- c. Er is meer arbeid nodig, terwijl vooral op de weidebedrijven de arbeid steeds schaarser wordt.

10. Het zal duidelijk zijn, dat de onder 9 opgesomde nadelen van het wintermelken de tegenhangers zijn van even zoveel voordelen van de verlaging van de wintermelkproduktie. Daar het inkomen van de boer in het algemeen op het zelfde peil blijft, zal het daarom om nationaal-economische redenen en ook om redenen van landbouw-politiek aard gewenst zijn te streven naar meer melk in de zomer in plaats van naar meer melk in de winter.

11. Dit gaat juist in tegen het streven van vele fabrieken. Naar mijn mening zullen de hogere kosten op de fabrieken bij ongelijke aanvoer van melk in verhouding gering zijn ten opzichte van de nadelen, welke zijn verbonden aan het opvoeren van de wintermelkproduktie en daarmee met het opvoeren van de totale melkproduktie in ons land. Op het ogenblik bedragen de totale verwerkingskosten op de fabriek in Friesland ongeveer 4,10 cent per kg melk. Ook al zouden deze kosten stijgen bij verhoging van de melkproduktie in de zomer en bij een daling van de totale aanvoer van melk, die hiervan een gevolg zal zijn, dan zal deze kostenstijging op de fabriek voor een groot deel worden opgevangen (misschien wel geheel worden gecompenseerd) door een daling van de kostprijs op de boerderij. Gezien de voordelen welke er zijn verbonden aan een inkrimping van de melkproduktie in nationaal-economisch opzicht en ook in landbouwpolitiek opzicht, meen ik daarom, dat er moet worden gestreefd naar meer melk in de zomer, in plaats van naar meer melk in de winter, ook al betekent dit hogere kosten voor de zuivelfabrieken.

12. Het onder 11 gestelde geldt alleen voor het land als geheel. Het zou meen ik niet juist zijn voor de tekort-gebieden ook te streven naar een vermindering van de melkproduktie in de winter. Het probleem van de aanvullingsmelk zou dan in deze gebieden spoedig tot grote moeilijkheden aanleiding kunnen geven, temeer, daar de overschotten elders geringer zullen worden. Juist om deze reden zou in de tekort-gebieden de produktie aan wintermelk moeten worden opgevoerd.

13. In punt 12 wordt dus een aanpassing bepleit van de melkproduktie aan de regionale behoefte. Het zou tevens betekenen, dat de melkproduktie in de eerste plaats zou worden gericht op de binnenlandse vraag. Een krappere aanpassing van de melkproduktie aan de binnenlandse vraag zou tot gevolg hebben, dat de consument in het binnenland eerder bereid is een hogere prijs voor de zuivelprodukten te betalen dan thans misschien het geval is. Bovendien zouden de op de buitenlandse markten te plaatsen overschotten geringer worden, hetgeen de prijspolitiek aanmerkelijk gemakkelijker zou maken.

14. In de punten 7 en 8 is reeds gesteld, dat het bij een gegeven zuivelwaarde van de melk niet mogelijk is door verschuivingen van de winterprijs naar de zomerprijs en omgekeerd, verschuivingen op te wekken in de melkproduktie van de winter naar de zomer en omgekeerd. Dergelijke verschuivingen kunnen alleen worden teweeggebracht door extra toeslagen op de winter- of op de zomermelk-prijs.

15. Dergelijke toeslagen kunnen vooral worden gegeven in een situatie waarin de gemiddelde opbrengstprijzen aanmerkelijk beneden de garantieprijs blijft. Niet alleen dat dergelijke toeslagen dan kunnen worden gegeven, maar het zal ook noodzakelijk zijn om in deze situatie de produktie zoveel mogelijk in gunstige zin te beïnvloeden, omdat immers het grote verschil in opbrengstprijzen en garantieprijs er op wijst, dat de produktie niet goed is aangepast.

16. Het bovenstaande houdt in, dat ik van mening ben, dat het gewenst zou zijn de toeslagen op de opbrengstprijzen niet zonder meer in eenzelfde bedrag over het hele jaar en over het gehele land uit te betalen, maar deze toeslag in de tekort-gebieden hoger te stellen op de wintermelk dan op de zomermelk en in de overschot-gebieden hoger te stellen op de zomermelk dan op de wintermelk. Op deze wijze zou het garantiesysteem een prikkel vormen voor een zo goed mogelijke aanpassing van de produktie aan de vraag.

's-Gravenhage, 2 april 1957.